

Come Back - Haverkamp & Lute (1998)

Voorpublicaties:

Arnhemse Courant 7 oktober 1998

De Gelderlander 9 oktober 1998

'Come back': slot theaterdrieluik van Haverkamp en Lute

'Hans en Grietje' symbool van het vluchtelingenleed

ARNHEMSE COURANT 07.10.98

Door RIJK VAN ROTTERDAM

In hun wreedheid zijn sprookjes veelal geen bedrog. De theatermakers/actrices Catharina Haverkamp en Trudie Lute baseerden een theaterdrieluik op het sprookje 'Hans en Grietje' en ze willen daarmee de complexiteit van actuele volkshuizingen tastbaar maken. Het laatste deel van het drieluik, 'Come back', is vrijdag 9 en zaterdag 10 oktober te zien in Schouwburg Arnhem.

Haverkamp: „'Hans en Grietje' is het enige sprookje dat direct verband houdt met de vluchtelingenthematiek. Vanwege armoede moeten ze thuis weg en worden ze in het bos achtergelaten. Daar denken ze een huis te vinden waar ze goed kunnen leven, maar het is niet hùn thuis. Als ze tenslotte hun eigen huis weer vinden, voelen ze zich ook daar niet meer thuis.” Toen Catharina Haverkamp en Trudie Lute met het 'Hans en Grietje'-thema aan het werk gingen, stond hen niet meteen een drieluik voor ogen. Eerst, in 1994, wilden ze alleen de voorstelling 'Go home' maken. Haverkamp: „Toen we daarmee bezig waren, hielden we veel materiaal over dat eigenlijk niet in 'Go home' thuis hoorde. We besloten daar een tweede voorstelling van te maken, 'Go heaven'. Daar hielden we ook weer materiaal aan over. Het verhaal was nog niet af. Zo ontstond al werkend het idee voor een drieluik.”

'Go home' ging vooral over het gevoel van verdwaald zijn. 'Go heaven' had als thema: je bent ergens aangekomen, maar je voelt je er niet thuis. In 'Come back' komt het dilemma naar voren: blijf je waar je beland bent of wil je naar huis, dat niet meer je thuis is.” Inspiratiebron voor Haverkamp en Lute was het begin van de oorlog in ex-Joegoslavië in 1994. De foto's in de kranten van op de vlucht geslagen mensen, vervolgens het groeien van het aantal asielzoekers in Nederland en nu het moment waarop wordt gezegd dat de asielzoekerscentra vol zijn. Haverkamp:

◆ Catharina Haverkamp (links) en Trudie Lute in 'Come back'. (Foto Kees Hummel)

„Je ziet nu weer de tragiek van de Turkse familie Gümüs. Ze moesten terug naar Turkije, maar zijn daar niet gelukkig. En in ex-Joegoslavië zeggen de mensen: jongens, kom asjeblieft terug naar huis want het land moet opnieuw worden opgebouwd. Er zitten alleen nog maar bejaarden.” Het recente historische gegeven wordt niet letterlijk in het theater nagespeeld. Het gaat ook om het gevoel van verdwaald zijn dat iedereen in zijn of haar eigen leven kan hebben. „In 'Come back' hebben we het in het ook nadrukkelijk over de

vreemdeling in onszelf. Omdat wij vanuit onze fantasie werken en niet direct de werkelijkheid naspelen, rijst de vraag of die mensen zo vreemd zijn of dat wij zelf ook vreemd zijn.” Een ander sprookje dan dat van 'Hans en Grietje' kwam niet in aanmerking voor het uitwerken van de thematiek waarvoor Haverkamp en Lute hadden gekozen. „We zaten met al die verhalen uit de kranten. Daar vonden we prachtige teksten in. Wat die mensen allemaal vertelden. We hadden volop materiaal. We moesten gaan zoeken naar de essentie van het

verhaal dat wij wilden vertellen en toen kwam een van ons met de suggestie: is het eigenlijk niet een heel oud verhaal en wel het sprookje van 'Hans en Grietje'. Ze verdwalen vanwege armoede, komen in het huis van de heks en denken dat het daar het Paradijs is. Maar dan blijkt dat ze in een val zijn gekomen. Ze vluchten, maar waar is hun huis? Gaandeweg de drie voorstellingen worden Hans en Grietje ouder en 'wijzer', maar ze zijn nog steeds verdwaald.”

Muziek

'Come back' wordt omschreven

als 'een gezongen mis voor alle Hans en Grietjes in de wereld die de weg naar huis terug niet meer hebben'. Een 'gezongen mis'? „Er is muziek in de voorstelling, we zingen ook. In het eerste deel hadden we trommels. In de tweede voorstelling zat een liedje met een gitaar. En nu hebben we er een pianist/organist bij en hebben we er een bandje van gemaakt. Het is een gezongen mis waarin veel wordt gesproken. De liedjes gaan over niet oud willen worden en terug willen naar het land waar je dood wilt gaan.”

De speelstijl van Haverkamp en Lute heeft een lichte toon. Ze brengen geen voorstelling van 'lachen en brullen', maar door de lichte aanpak kan er wel een lach komen. „We zoeken ook naar verstillings. We willen niet over het thema heen razen. We hopen iets over te brengen van het gevoel dat het niet prettig is als je nergens een thuis kunt vinden.”

Catharina Haverkamp en Trudie Lute/Theaterburo Profile: 'Come back'. Te zien: 9/10 en 10/10 Schouwburg ARNHEM, 16/10 't Hemeltje WAGENINGEN, 20/10 Kunsthuis 13 VELP, 13/11 O42 NIJMEGEN.

Hans en Grietje pas in de problemen als ze thuis zijn

09.10.98
GELDERLANDER

Door ELLEN STIKKELBROECK

ARNHEM – Sprookjes houden mensen voor de gek. Na veel ellende in donkere bossen lijkt alles weer goed te komen met Hans, Grietje, klein Duimpje en wie al niet meer. „Maar het is helemaal geen gelukkig einde!” zegt Catharina Haverkamp. Samen met Trudie Lute speelt ze het derde toneelstuk uit hun drieluik over het Hans en Grietje-gevoel, het gevoel van verdwaald zijn. De voorstelling, *Come back* getiteld, gaat op morgen in de Schouwburg Arnhem in première.

Comédiennes noemen ze zichzelf, maar wel comédiennes die zich over zware onderwerpen buigen. Trudie Lute en Catharina Haverkamp voelen zich betrokken bij de actualiteit, die een grote bron van inspiratie vormt voor hun voorstellingen. De beelden van mensen die vanwege oorlogen uit hun land wegvluchten, brachten hun op het idee een voorstelling te maken over verdwaalde mensen. In 1994 ontstond zo *Go home*, over twee vluchtelingen die op zoek gaan naar een nieuw, veilig onderkomen. „Tijdens het maken van *Go home* hadden we zoveel materiaal dat het idee ontstond nog een voorstelling te maken. Tja en drie is beter dan twee”, zo verklaart Haverkamp het uiteindelijke drieluik.

Verdwaald

In *Go heaven* (1996) bevochten de vrouwen het gevoel dat hun leven achter hen lag. In *Come back* zijn ze terug op de plaats waar ze vandaan kwamen. Hoewel ze thuis zijn, is het gevoel van verdwaald zijn gebleven. Terwijl Hans en Grietje in het sprookje van de gebroeders Grimm na griezelige avonturen in het bos hun huis terug vinden en alle ellende opgelost lijkt, beginnen voor de personages in *Come back* de problemen pas. Haverkamp legt uit: „Want zij die weggingen, zijn niet meer degenen die terug komen.” Trudie Lute en Catharina Haver-

kamp presenteren hun voorstelling als een muzikale mis. Het decor stelt een oude, vervallen kerk voor, met twee preekstoelen, een offerblok en kandelaars met kaarsen. Naast de twee vrouwen zijn er een organist (Kees van Zantwijk) en een misdienaar (Yahya Gaier). Met schuldbekentenissen en boetedoeningen wordt geprobeerd de hel op aarde te rechtvaardigen.

Lichtvoetig

Hoe zwaar het ook klinkt, *Come back* is een lichtvoetig stuk met „vaak bizarre taferelen”, aldus Trudie Lute. Het thema is tragisch, maar de toon is licht. „Alles is gerelateerd aan fantasie en onszelf. We geven er altijd een absurde draai aan”, zegt Haverkamp. „We zetten dingen haaks op elkaar en daardoor gaat het komisch werken”, vult Lute haar aan. Dat Lute klein van stuk is en Catharina Haverkamp wel anderhalve kop boven haar uit steekt, lijkt daarbij ook een rol te spelen.

Ondanks de zware thematiek willen Haverkamp en Lute geen moraal of boodschap overbrengen. „We willen iets delen met het publiek”, legt Haverkamp uit. Dat het daarbij ook gaat om amusement moet onder meer blijken uit de muziek. De ‘muzikale mis’ bevat moderne live-muziek en zang, die „een treffende samenvatting van de huidige muziekcultuur” geeft, zeggen de dames.

Het is de bedoeling van de drie op zichzelf staande toneelstukken over het Hans en Grietje-gevoel één geheel te maken. „In het jaar 2000 lassen we ze aan elkaar tot één compilatie.”

Het theaterstuk *Come back* met Catharina Haverkamp, Trudie Lute, Kees van Zantwijk en Yahya Gaier gaat op 10 oktober in de Schouwburg Arnhem in première. Daarna onder meer in Velp (Kunsthuis, 20 oktober), Maurik (La Divina Commedia, 22 oktober), Amsterdam (Het Veem Theater, 4 tot en met 7 november) en Nijmegen (O42, 13 november).